

CUPRINS

PREFAȚĂ	13
NOTA AUTORULUI.....	15
CAPITOLUL 1	
DE CE, CE ȘI CUM.....	17
De ce să mă citești?	17
Despre așteptările tale	20
Despre metoda KASH	24
Psihologia în sport versus antrenamentul tău financiar	
Pregătirea mentalității înainte de călătorie	28
Traseul propriu zis	
Succese și obstacole	33
Idei principale cu care să rămâi din acest capitol	37
CAPITOLUL 2	
PERSPECTIVE DIN CARE PRIVIM BANII.....	41
Banii - perspective din care îi privim și cum gestionăm schimbările din exterior	42
Relația ta cu banii - ce moștenire comportamentală deții?	54
Scopul banilor	57
Cei 18 ani de educație financiară de acasă	74

CAPITOLUL 3**CHEIA COMPORTAMENTULUI FINANCIAR**

SĂNĂTOS E LA TINE.....	87
Ghidul de autoevaluare al comportamentului financiar	87
Comportamentul financiar haotic	91
Comportamentul financiar ideal	100
Cheia comportamentului financiar sănătos e la tine	105
Părerii și sfaturi de la cei care au scăpat de credințele limitative despre bani	114

CAPITOLUL 4**DESPRE OBIECTIVE ȘI PLANIFICAREA**

FINANCIARĂ	121
De la obiective, la bugetul de venituri și cheltuieli	124
Cum adaptăm un buget în funcție de obiective	132
Cum îți antrenezi viziunea pe termen lung?	146

CAPITOLUL 5**PLANUL FINANCIAR AL VIEȚII MELE**

PLANUL FINANCIAR AL VIEȚII MELE	173
Cum poți deveni propriul tău consilier financiar	173
Planul financiar al vieții mele	175

CAPITOLUL 6**RESURSE RECOMANDATE.....**

RESURSE RECOMANDATE.....	197
POSTFAȚA.....	199
ÎN ÎNCHEIERE.....	209

*Dedic acest capitol, tuturor celor care mi-au fost clienți,
colaboratori, formatori, fără de care nu aș fi avut ocazia să
acumulez toată cunoașterea mea pe care am ales să o expun
cu ajutorul acestei cărți.*

CAPITOLUL 1

De ce, ce și cum

De ce să mă citești?

Într-o lume care inundă de informații, specialiști, păreri de toate felurile, cât de mult te ajută toate acestea să îți găsești răspunsuri la întrebările despre bani și propria ta prosperitate? Suplimentar, câteodată, se mai instalează și confuzia și pierderea direcției, pentru că sunt unele informații care se bat cap în cap, nu se potrivesc cu acel **TU** din acel moment sau momentul din viața ta nu e cel potrivit pentru a pune la treabă ce ai aflat.

Dacă ai deja o direcție către care te îndrepti, îți cunoști obiectivele financiare, ai cu cine să te consulți pe progresul situației tale financiare, te felicit. Chiar ți-ai găsit drumul, ceea ce este minunat.

Ai dreptul să fii sceptic atunci când întâlnești un nou specialist sau o informație pe care crezi că o știi? Poate.

Dar sigur nu ești indiferent legat de starea ta de bine de pe toate planurile vieții tale.

Am întâlnit din păcate oameni care își ignorau visurile sau le mutau dintr-un loc în altul al minții lor, mereu, într-o formă brută, fără să le dea contur și însuflețire. Își spuneau că acum nu este momentul, că se vor gândi mai serios la ele, mai târziu, când vor fi pregătiți financiar. Dacă ești în acest carusel al amânării, îmi doresc pentru tine să-ți folosească aceste informații și să-ți urgentezi materializarea visurilor tale.

Sau poate ai o situație financiară de invidiat. Atunci ai un bun motiv să validezi ceea ce faci excelent în practica ta, cu informațiile din carte, și să te alături celor care dau mai departe din experiența lor, altora.

Îmi sunt dragi oamenii și îmi pasă de felul în care evoluează și își setează obiectivele de viață. Am avut de-a lungul vieții roluri care m-au apropiat sau îndepărtat de oameni, în funcție de cât de potriviți eram unii pentru ceilalți în acele etape. Ceea ce rămâne este bucuria experienței pe care am dobândit-o împreună și ce am învățat unii de la alții.

Am decis să scriu această carte pentru tine, pentru că în adâncul sufletului meu am cultivat dorința de a ajunge în casele celor pregătiți să îmi deschidă ușa, urmând ca, însufleții de vi-surile lor, să aplice cu succes ceea ce decid că li se potrivește de aici.

Majoritatea oamenilor visează la propria libertate financiară și să elimine grijile legate de bani, însă cred că viața e prea complicata să ajungă la acest vis. Așa că am conceput pentru ei o metodă în patru pași și un plan de gestionare eficientă a banilor, care să le aducă claritate obiectivelor lor personale și să le simplifice viața. Când ai această claritate, grija banilor dispare, iar libertatea financiară e o consecință firească.

Dacă ai cel puțin un vis, cartea este pentru tine, dacă nu ai încă un vis, cartea asta e tot pentru tine pentru că te voi inspira să îți găsești **de ce-ul**.

Atunci când am gândit conținutul cărții, mi-au trecut prin fața ochilor cei 25 de ani de expertiză în planificare financiară. În toți acești ani m-am identificat cu nevoile și dorințele familiilor pe care le-am consiliat. Erau familii care chiar căutau soluții la problemele și nevoile lor, și nu își imaginau cum un consultant de asigurări le poate aduce clarificări în legătură cu asta și să le arate mai mult decât niște produse de asigurare. Să le arate de fapt, un plan de viață care le rezolvă provocările, plan pe care nu ar fi reușit să-l conceapă de unii singuri.

Deși nu mai lucrez în industria asigurărilor de la începutul anului 2023, faptul că am văzut cum implicarea altor mii de consultanți, a avut un impact major în educația financiară a românilor și în bunăstarea lor financiară, m-a determinat să fac vizibile, aici, o serie de practici financiare care nu se cunosc de către mulți.

Rezultatul acestei educații s-a văzut pe termen lung. Și, da, personal, o recomand ca o carte care să nu lipsească din bibliotecă nici unei familii care dorește să-și pună bazele propriului comportament financiar potrivit stilului de viață râvnit.

Datoria mea față de tine va fi să vin cu această experiență compusă din concepte, istorii care se repetă, din care să înveți și să îți decizi singur traseul financiar.

Evident că nu dețin adevărul absolut și nici nu doresc să-ți demonstrez asta. Ceea ce îți promit e că te voi ajuta să te uiți la situația ta financiară dintr-o altă perspectivă. Cum? Prin exemplele ideale sau mai puțin ideale ale familiilor consiliate, în care te vei regăsi, prin exerciții pe care le vei aplica pe propria ta situație financiară, la care îți vei descoperi propriile soluții. Ce vei simți? Că te identificezi cu ceea ce citești, îți răspunzi singur la întrebări, vei avea revelații și vei bifa mici succese ale evoluției tale. Participi la propria ta transformare.

În același timp, e de datoria mea să-ți spun că nu e cartea potrivită pentru tine dacă aștepti rețete standard care să te scape de datorii, să te îmbogățească sau ai convingerea că indiferent ce citești situația ta financiară nu se schimbă. O carte cu scop transformățional are rolul să te îndrume, cu acordul tău și cu întreaga ta implicare emoțională, mentală și sufletească, acompaniată de dorința arzătoare de a acționa.

În concluzie, e o carte despre tine și pentru tine, în care tu ești eroul filmului propriei vieți financiare, un film plin de acțiuni, cu posibile răsturnări de situații. E un film al cărui scenariu este scris cu happy end și îmi imaginez că autorul vrei să fii chiar tu.

Vei avea ocazia să scrii acest scenariu pe parcurs, și cu răbdare până la final, îți vei transfera rezolvările temelor din carte în capitolul 5 **Planul financiar al vieții mele**. Nu te îngrijora, vor fi teme ușoare la început, iar pe parcurs se vor transforma în calcule matematice, deoarece când vorbim despre bani, nu vorbim doar despre sentimente și emoții legate de ei, ci și despre cifre. Îți voi fi alături cu explicații cât mai detaliate, pentru a nu lăsa nimic la voia întâmplării.

Încălzirea pentru temele care vor urma, constă în lansarea pentru început a două întrebări de reflecție, pe linia de sub fiecare dintre cele două întrebări, rugându-te să treci răspunsul:

Care e primul lucru la care mă gândesc atunci când mă trezesc dimineața? _____

Care e cel mai important lucru pentru mine în acest moment al vieții? _____

Dacă nu ai încă un răspuns la cele două întrebări sau ți se par vagi, te înțeleg. Nu ești primul căruia i se întâmplă. Le vei întâlni din nou, puțin mai târziu, la finalul acestui capitol.

Aceste două răspunsuri sunt motoarele tale generale care te pun în mișcare, care au un rol determinant în atingerea libertății financiare, nu uita asta.

Și îți recomand să le treci scrise undeva, într-un loc unde le vezi în fiecare zi (agenda de lucru, desktop, pe frigider, etc.). O idee ar fi să le afișezi într-un loc vizibil, pe unde treci cu privirea des.

Despre așteptările tale

Una din revelațiile mele, atunci când îmi prioritizez ce e important pentru mine e că descopăr în mod conștient, cât de complicată și ocupată îmi e mintea și câte gânduri gestionează pe secundă, gânduri care au tendința să mă îndepărteze de prioritățile mele.

Și în discuțiile cu foști clienți și oameni asemeni mie, am constatat că și lor li se întâmplă la fel, nu mai au control legat de ce e important pentru ei.

Așa că vin cu întrebarea de reflecție:

“Dacă pentru noi e importantă familia, copiii, propria sănătate fizică, mentală și financiară, oare de ce nu simplificăm totul la a ne pune noi pe primul loc, fie că suntem părinți sau nu?”

Oare de ce nu începem cu educarea noastră, pe aceste arii ale vieții, parenting, sănătate, finanțe, relații?”

Asta ar fi până la urmă cea mai bună metodă de autoeducație și educare a copiilor noștri, pentru că învățăm cel mai bine prin imitare, iar ceea ce vor învăța copiii noștri va fi consecința a ceea ce văd în stilul nostru de viață și cum ne așezăm prioritățile.

De fiecare dată intervine factorul timp.”Da, așa face și asta, dar nu am timp.” Așa e, timpul e limitat pentru a te împărți în alătea direcții, sarcini, așa-i?

Ai un job sau o afacere unde dedici cea mai mare parte din timp, pentru că de aici vin banii pentru familie, atât de necesari întreținerii stilului vostru de viață. Apoi, ce îți rămâne din acest timp îl împarți celor care ți-l cer, care sunt primii la rând, sau care vin neanunțați în programul tău. Și astfel, constai că de fapt tu te pui pe ultimul loc. Și nu îți mai rămâne timp să gândești, într-o stare de relaxare și în mod conștient cum vrei să arate propria ta viață.

Așa cum o monedă are două fețe, și viața poate avea două fețe.

Prima față în care, în mod inconștient lăsăm să vină toate provocările peste noi. Copleșiți, le permitem să ne transforme într-un acumulator de sentimente negative și frustrări, care ne epuizează și îmbolnăvesc.

A doua față a monedei e cea în care, în mod conștient, toate provocările le rezumăm la una singură: ne facem timp să introducem în viața noastră cele mai importante priorități pentru noi și familie, priorități care țin de educație, sănătate, bani, relații, spiritualitate și să ne programăm cu bucurie, acțiuni zilnice în această direcție. Vom constata că restul provocărilor se împuținează, la altele vom știi să spunem „nu”.

Cu acordul tău, planul meu e să te ajut să îți dorești să acționezi în interesul tău, pentru că tu ești cel mai important pentru tine, pentru cei din jurul tău și familia ta. De aceea, misiunea și promisiunea mea e să te implic în propria ta situație financiară pe termen scurt, mediu și lung și să îți arăt prin informațiile regăsite aici, o nouă perspectivă din care să te uiți la ea. Astfel, vor veni

și răspunsuri la întrebările din mintea ta.

Așa că, dragul meu erou, printre activități, gânduri și rolurile pe care le joci pe parcursul unei zile, ești pregătit să trecem prin provocările financiare pe care te aștepti să ți le rezolvi (cu ajutorul cărții)?

Pentru că intrăm în secțiunea așteptări, hai să vedem, în funcție de etapa în care te afli, dacă ai cel puțin una din aceste provocări. Ce te aștepti să rezolvi?

Bifează în dreptul celor sau celei cu care te confrunți în acest moment și scrie-le la capitolul **5 Planul financiar al vieții mele**, punctul 2.

1. *Vreau să evit haosul financiar din viața mea.*
2. *Vreau să evit riscul de a ajunge în anumite perioade ale vieții să mă frustrer că nu am fonduri financiare pentru lucruri importante care contează pentru mine și familia mea pe termen lung.*
3. *Vreau să știu cum să îmi controlez bugetul de venituri și cheltuieli pentru a ajunge la libertatea financiară dorită, la vârsta dorită.*
4. *Vreau să știu cum să scap de datorii până la vârsta de _____ sau să îmi diminuez rata și perioada de rambursare a creditului.*
5. *Vreau să îmi ajungă banii de la o lună la alta.*
6. *Vreau să reușesc să îmi monitorizez banii care îmi ies din portofel sau de pe card, să simt că sunt în controlul propriilor finanțe.*
7. *Vreau să fac economii, chiar dacă acum nu reușesc, pentru că apar mereu cheltuieli noi, neprevăzute.*
8. *Vreau să nu mă mai frustrer faptul că nu pot să îmi îndeplinesc propriul vis din cauză că eu și partenerul de viață avem banii la comun și majoritatea deciziilor financiare le ia celălalt.*
9. *Partenerul de viață cheltuie în exces și e frustrant că nu pot controla asta.*
10. *Partenerul de viață nu vrea să își facă planuri pe ter-*

mine lungi pentru că spune „oricum nu mai apuc pensia”, dar eu doresc să îmi planific de pe acum pensionarea.

11. *Vreau să nu mă îngrijoreze faptul că nu am bani puși deoparte pentru probleme de sănătate, deoarece nu vreau să fiu o povară pentru familie și copii.*

12. *Vreau să investesc, dar îmi țin banii în bancă în lei sau în valută, mi-e teamă să apelez la alte tipuri de plasamente financiare.*

13. *Mi-aș plasa banii și în alte instrumente financiare (acțiuni, ETF¹-uri, fonduri mutuale², produse de asigurare cu capitalizare), dar nu am încredere în instituțiile financiare.*

14. *Oricât aș câștiga, nu reușesc să economisesc deoarece guvernul, băncile, furnizorii măresc taxele, impozitele, inflația, dobânzile, prețurile.*

15. *Sunt prea tânăr să îmi planific viața, vreau să o trăiesc.*

16. *Mai am 10 ani până la pensie. Pentru mine e târziu să mă gândesc la un plan pentru libertatea financiară.*

17. *Alte provocări.*

Ei bine, dacă ai bifat cel puțin una, înseamnă că mergem mai departe împreună. Dacă nu ai găsit-o printre ele pe cea cu care te confrunți, trece-o la punctul 17.

Știu că atunci când vorbim de probleme, provocări, ele nu ne transmit cele mai bune vibrații, și crede-mă, am testat pe propria-mi piele sentimentul de anxietate și neputință. Am trecut, atât eu cât și alții, prin el. Oricât te-ai strădui să vezi din realitatea ta o îmbunătățire, continui să negi că mai există o șansă pentru

1 ETF-exchange traded fund - fond tranzacționat pe bursă este un coș de valori mobiliare — acțiuni, obligațiuni, valute, mărfuri, indici, chiar criptomonede sau o combinație a acestora — pe care îl poți cumpăra sau tranzacționa printr-un broker.

2 fonduri mutuale - fonduri deschise de investiții care atrag resurse financiare de la populație și companii, pe care le investesc în diverse instrumente financiare, cum ar fi acțiuni, obligațiuni sau titluri de stat, nu oferă nici o garanție cu privire la recuperarea sumei investite, așa cum se întâmplă cu depozitele bancare

tine sau singura rezolvare e aceeași ca până acum.

În cele ce urmează îți voi prezenta metoda datorită căreia am ajuns personal la independența financiară dorită și pe care am avantajul că am aplicat-o 25 de ani în toate ariile vieții mele dar și în ale celor cu care am colaborat.

Despre metoda KASH

De ce o metodă? Pentru că are un traseu predictibil care într-un mod eficient te conduce spre rezultatul vizat. De unde știi că poate funcționa și pentru tine? Deoarece pentru a deveni metodă a fost folosită cu succes și de alți subiecți ale căror rezultate o recomandă.

Dacă ești în categoria celor ce spun că au mai citit cărți ai căror autori au predat metode și nu au funcționat în cazul tău, ai dreptate.

Nu toți rezonăm cu o anumită metodă sau cu persoana care o predă. Însă știu din experiență, că o metodă poate funcționa 100% pentru tine, dacă respecti următoarele cerințe:

- Cel mai important e să ai un vis sau un scop mai mare pe care încă nu l-ai atins și deopotrivă, un ego mic.
- Să ai un plan de rezolvare al provocării, un proces etapizat.
- Să implementezi corect, asistat de mentorul care ți-o predă.
- Să o aplici zilnic cel puțin patru luni, cu evaluare săptămânală pentru a-ți măsura progresul.
- Să continui până la un an, odată observat succesul.
- Să continui pe viață.

Metoda KASH nu e o metoda inventată de mine, e un acronim preluat din training. Acronimul este prescurtarea unei sintagme, de regulă păstrându-se segmente inițiale ale cuvintelor. Această metodă, în forma ei originală are rolul să dezvolte competențele unui angajat și îți detaliez mai jos ce înseamnă fiecare componentă:

K - KNOWLEDGE - CUNOȘTINȚE teoretice și practi-

ce despre produse, procese, atribuțiile locului de muncă - ține de învățarea individului.

A - ATTITUDE – ATITUDINE - atitudinea constructivă din care se abordează învățarea și aplicarea celor învățate, inclusiv abordarea relațiilor cu cei din jur.

S - SKILLS – ABILITĂȚI - a nu se confunda cu calități - dezvoltarea aptitudinilor corespunzătoare rolului individului în firmă, pentru a performa.

H - HABITS – OBICEIURI - crearea unui ritual zilnic, repetitiv al celor învățate cu scopul de a avea rezultate și a dezvolta abilități în domeniul în care individul profesează.

Cum ți se pare?

Deși sună englezesc, doar pronunția **KASH** cred că te duce cu gândul la cash sau bani. Această apropiere între **KASH**, **cash** și **bani** am gândit-o ca un prim pas mental în care să vizualizezi banii, cu ochii minții.

Fă un experiment și **21 de zile** folosește **KASH**, **CASH**, în vocabularul uzual. Vei observa că se va transforma într-un gând, apoi în acțiuni care te vor duce spre bani, deci spre rezolvarea problemelor legate de bani.

Sună prea frumos ca să fie adevărat, nu? Exact. E prea frumos ca să fie adevărat, dar e primul pas. Și e vorba despre obiceiul de a-i seta creierului un cuvânt nou, cu conotație financiară.

Această metodă, am aplicat-o pe toate ariile vieții mele, sănătate, bani, relații, copii și mă întorceam la ea, ori de câte ori pierdeam controlul sau mă îndepărtam de prioritățile mele. Nevoia m-a învățat să fiu autodidact, să îmi aleg mentori care mă inspiră și mă ajută să evoluez. Motivul pentru care astăzi vorbesc cu tine despre această metodă e că rezultatele obținute mi-au dat încredere în ea și mă recomandă ca experiență și expertiza pe acest subiect.

Încearcă să muți șablonul ei pe ce arii ale vieții vrei să îmbunătățești și vei fi uimit de ce descoperi. Vei avea ocazia să o aplici pentru tine în capitolul 4 **Despre obiective și planificarea financiară**.

Hai să mutăm șablonul **KASH** și pe aria financiară:

K - KNOWLEDGE - cunoștințe pe care le ai despre bani - ce comportamente vezi în familie, ce tipare mentale ai, ce citești și cât de des citești despre bani, ce mentor urmărești, ce cursuri de dezvoltare personala frecventezi, ce site-uri de specialitate cunoști, cât de autodidact ești, ce ai aplicat din ce ai învățat, cum ai folosit rezultatele experienței tale în bunăstarea ta financiară și crearea de noi experiențe. Vei descoperi aici informații noi despre cum să aduci mai mulți bani spre proiectele tale de viață.

A - ATTITUDE - atitudine - să ai curaj să îți înfrunți propria realitate și convingerile despre situația ta financiară indiferent cât de dezastruoasă ar fi. Să vrei să cauți soluții și să îți cauți mentorii potriviți care îți dau viziune și claritate în procesul tău de evoluție, să aderi la grupuri de oameni cu aceleași preocupări ca și tine, activi în aplicarea soluțiilor de redresare sau creștere financiară. Caută grupuri în care membrii se încurajează că orice transformare e posibilă dacă îți dorești cu adevărat.

Dacă ar fi să faci un prim pas, care să îți arate că vrei schimbarea e să renunți la mediile nocive frecventate zilnic - bârfa cu colegii, știrile despre taxe impozite, cât de greu le e oamenilor, că s-a scumpit și aia și aia, schimbarea afirmațiilor tale despre bani. Asta nu înseamnă că negăm realitatea, dar nu-i dăm voie să ne manipuleze mintea și acțiunile.

De exemplu, când adolescentul tău cere bani pentru o ieșire în weekend cu prietenii, schimbă "Nu avem bani" cu "Nu avem bani pentru ieșirea cu prietenii deoarece am bugetat banii în direcția achiziției laptop-ului tău nou".

Comunicăm diferit faptul că nu sunt bani suficienți sau că folosim banii în funcție de priorități. Asta se reflectă și în energia de atragere a banilor și de armonizare a relațiilor. Să te observi când faci această tranziție de la un mediu la altul cum te simți, ce cuvinte rostești, ce convingeri încep să se modifice, și ce acțiuni zilnice diferite faci. Odată ce ai antrenată atitudinea, îți va fi foarte ușor să iei decizii și să-ți faci alegeri pe traseul tău financiar. Voi avea grijă să îți creez aici, mediul potrivit pentru asta.

S - SKILLS - abilități - nimeni nu s-a născut învățat. Poate ai avantajul tinereții și al timpului pe care îl ai în fața ta. Inves-

tește-l bine. Sau poate ai avantajul anilor de experiență de viață, și chiar dacă mai ai puțin timp până la cel mai lung concediu al vieții, pensia, vrei să oferi din experiența ta sau să înveți alături de tână generație care vine din spate cu atâtea informații noi.

Abilitatea de a analiza situația ta financiară înaintea de a te îndatora, abilitatea de a reduce cheltuielile, sau de a folosi un formular /o aplicație cu care să monitorizezi și să corectezi ieșirea de cash pentru toate tipurile de cheltuieli, mai ales cheltuieli dorință (cele de care nu ai nevoie), se deprind în urma repetării unor obiceiuri.

Pe măsura înaintării în vârstă am convingerea că oricine poate să dezvolte orice fel de abilitate cu condiția să știe, să vrea, să aibă o metodă și un mentor.

Știi vorba aia: "La teorie sunt bun, practica mă omoară."?

Cei care o spun au Knowledge (cunoștințe), nu au atitudinea potrivită cu tot ce înseamnă ea. Poate nu au mediul potrivit pentru dezvoltarea abilităților sau ei personal nu au atitudinea din care să înceapă să își creeze obiceiul de a pune în practică ceea ce știi. Tot timpul le apar obstacole și nu reușesc să depășească acest blocaj. Soluția la depășirea acestui blocaj e să te apuci odată să faci. Pentru că atunci când ești în acțiune, îți dezvolti abilități pe care apoi nu ai cum să le mai uiți. Și a face, e cel mai bun antidot la teama care se instalează și parcă te paralizează atunci când vrei să te pornești. Tu ce simți în legătură cu asta?

H - HABITS - obiceiuri - sunt acțiuni repetitive, zilnice, săptămânale care îți creează un stil de viață, de muncă, inclusiv abilități. Obiceiurile tale financiare de cine sunt dictate? De rațiune, simțire sau de mediul în care trăiești? Ai un plan zilnic al ritualului tău financiar, un scop pe care îl urmărești? Sunt convinsă că răspunsurile le știi, poate chiar și soluțiile, însă ai nevoie de un plan și de cineva care să te susțină când te poticnești.

Crearea și practicarea obiceiurilor e cel mai nevrologic punct din metodă. Eu acord cea mai mare atenție autodisciplinei și creării de obiceiuri corecte. Pentru că se presupune că dacă suntem adulți suntem asumați și responsabili față de obiectivele personale, mai ales cele financiare. Respectiv, știm să ne setăm